

Ganzenschade blijft stijgen

Afgelopen jaar steeg de getaxeerde faunaschade aan de Nederlandse landbouw boven de 23 miljoen euro. Daarvan was 93 procent veroorzaakt door ganzen. In het noordwesten van Nederland vreten brandganzen voordat ze naar de broedgebieden in het arctische gebied trekken grote oppervlakten kaal waardoor schade kan oplopen tot duizend euro per hectare. De verwachting is dat de ganzenschade in Nederland dit jaar verder zal toenemen. Het BIJ12-Faunafonds beoordeelt trends en de aanvragen tot schadeuitkeringen.

— Thijs Janssens (BIJ12)

> De oorsprong van het Faunafonds ligt in de jaren vijftig toen het Jachtfonds is ingesteld op basis van de Jachtwet 1954. In die dagen lag de nadruk op schade veroorzaakt door edelherten en reeën in landbouwpercelen rond de Veluwe. Andere schades werden nauwelijks gemeld. Het Faunafonds kreeg indertijd zo'n tien dossiers per jaar, nu krijgt het BIJ12-Faunafonds jaarlijks 5500 aanvragen. Ging het toen om de grote hoefdieren, tegenwoordig is er een scala aan dieren, waarvan de ganzen veruit de belangrijkste zijn (tabel 1). Belangrijk is hierbij te vermelden dat de werkelijk uitgekeerde schade lager ligt dan het getaxeerde bedrag door inhouden van eigen risico en het heffen van leges. De werkelijk uitgekeerde schade bedraagt gemiddeld 88 procent. In de lijst staan alleen soorten waarvan de schades voor tegemoetkoming in aanmerking komen. Houtduif, kauw en zwarte kraai richten jaarlijks ook grote schade (boven de miljoen) aan maar

staan niet in de lijst. Dit komt doordat schades van deze soorten in beginsel niet voor tegemoetkoming in aanmerking komen en daarom niet worden getaxeerd.

Schadebepaling

Om de tegemoetkoming voor geleden schade te bepalen, maakt BIJ12-Faunafonds gebruik van externe taxatiebureaus. De taxateurs van deze bureaus gaan per schadegeval een of meerdere keren het veld in om de schade te beoordelen en de schadeveroorzakende diersoort(en) vast te stellen. Om het schadebedrag te berekenen wordt gebruik gemaakt van de prijzen van landbouwgewassen in het handboek Kwantitatieve Informatie Veehouderij. Uitzondering daarop is de grasprijs die wordt berekend door Wageningen UR Livestock Research en vastgesteld door de directeur van BIJ12. BIJ12-Faunafonds beoordeelt de aanvragen op basis van de beleidsregels van de betreffende

foto: Hans van den Bos, Bosbeeld

Grauwe gans

Tabel 1 getaxeerde schade per diersoort (top 10)

taxatiebedrag per seizoen	Seizoen*					
diersoort	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
grauwe gans	€ 7.890.083	€ 8.289.359	€ 7.897.787	€ 7.963.174	€ 8.794.126	€ 10.310.400
brandgans	€ 3.586.093	€ 3.489.028	€ 4.428.036	€ 3.934.738	€ 3.626.300	€ 5.746.002
kolgans	€ 4.522.879	€ 3.535.255	€ 3.567.200	€ 3.103.809	€ 4.638.299	€ 4.374.927
mees	€ 1.215.548	€ 2.878.330	€ 655.955	€ 517.575	€ 1.000.438	€ 515.525
rotgans	€ 1.536.670	€ 1.283.296	€ 344.816	€ 296.269	€ 392.543	€ 1.261.465
smient	€ 1.005.375	€ 642.332	€ 592.012	€ 556.574	€ 507.779	€ 701.357
edelhert	€ 215.143	€ 127.193	€ 175.621	€ 197.078	€ 375.833	€ 140.661
das	€ 102.172	€ 182.231	€ 183.577	€ 150.341	€ 195.115	€ 115.963
wild zwijn	€ 220.639	€ 146.956	€ 170.593	€ 128.947	€ 125.949	€ 133.932
knobbelzwaan	€ 128.689	€ 77.033	€ 68.505	€ 68.394	€ 74.850	€ 67.936

* Het seizoen 2015/2016 loopt van 1 november 2015 tot en met 31 oktober 2016

bron: BIJ12-Faunafonds

Tabel 2 getaxeerde schade per provincie op basis op het moment dat de schade is geconstateerd**

som taxatiebedrag	seizoen*					
provincie	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Drenthe	€ 49.288	€ 88.288	€ 86.083	€ 143.170	€ 145.388	€ 206.675
Flevoland	€ 134.692	€ 189.652	€ 140.074	€ 80.848	€ 235.404	€ 147.334
Friesland	€ 7.915.987	€ 6.978.753	€ 6.689.132	€ 6.333.614	€ 7.794.190	€ 9.655.817
Gelderland	€ 2.966.141	€ 3.380.960	€ 2.395.180	€ 1.944.776	€ 2.421.413	€ 2.931.470
Groningen	€ 450.359	€ 679.938	€ 443.367	€ 398.265	€ 581.956	€ 621.027
Limburg	€ 468.419	€ 622.324	€ 336.380	€ 277.068	€ 330.061	€ 199.928
Noord Brabant	€ 440.541	€ 585.908	€ 314.625	€ 223.879	€ 201.342	€ 147.040
Noord Holland	€ 4.183.288	€ 4.406.049	€ 4.937.631	€ 5.075.936	€ 5.117.555	€ 6.689.861
Overijssel	€ 928.449	€ 760.478	€ 760.849	€ 692.280	€ 916.586	€ 703.997
Utrecht	€ 901.621	€ 1.218.789	€ 637.785	€ 603.452	€ 803.370	€ 868.231
Zeeland	€ 1.357.936	€ 1.724.587	€ 893.178	€ 688.905	€ 799.895	€ 667.883
Zuid Holland	€ 1.470.553	€ 1.409.200	€ 1.037.481	€ 871.469	€ 786.818	€ 992.020
Eindtotaal	€ 21.267.274	€ 22.044.926	€ 18.671.765	€ 17.333.662	€ 20.133.978	€ 23.831.283

* Het seizoen 2015/2016 loopt van 1 november 2015 tot en met 31 oktober 2016

bron: BIJ12-Faunafonds

** De cijfers verschillen met de uitgekeerde bedragen per boekjaar zoals opgenomen in het jaarverslag Faunafonds 2016

provincie. Voor de geleden schade kan een grondgebruiker een tegemoetkoming ontvangen.

Ganzenschade

Veruit de meeste schade wordt veroorzaakt door grauwe gans, brandgans, kolgans en rotgans. Ze zijn samen goed voor ruim 21 miljoen getaxeerde schade in het seizoen 2015-2016. Schade door andere ganzensoorten, zoals rietganzen, nijlgans en Canadese gans, wordt ook regelmatig geconstateerd bij taxaties maar is aanzienlijk minder dan veroorzaakt door “de grote vier”. Omdat voor de nijlgans en de Canadese gans een landelijke vrijstelling geldt, wordt geen tegemoetkoming in de schade verstrekt en wordt de schade normaal ook niet aangevraagd en niet getaxeerd. Deze twee soorten worden alleen meegenomen in de taxatie bij soorten die wel voor vergoeding in aanmerking komen, een soort bijvangst. De schade door nijlgans en Canadese gans zal in werkelijkheid

aanzienlijk hoger liggen. In Nederland ontstaat de meeste ganzenschade aan blijvend grasland, zo’n negentig procent van de schade treedt hier op. Daarnaast treedt er schade op bij met name wintergraan met vijf procent van de totale schade en groentegewassen twee procent. Populatiegrootte, broedsucces, gewasprijs, soort, regeling en bekendheid bij de grondgebruiker zijn factoren die invloed hebben op de ontwikkeling van de ganzenschade in Nederland. Daarnaast wordt het schadebedrag bepaald door het beleid dat provincies en faunabeheerseenheden voeren ter bestrijding van schade door ganzen. Hierbij zijn ook de regels voor tegemoetkoming van schade bepalend. De provincie Zuid-Holland heeft in 2017 bijvoorbeeld afgekondigd dat zomerganzen na 1 maart zijn vrijgesteld en dat er geen tegemoetkoming meer wordt betaald in de schade. De schade door de grote vier stijgt. De grauwe gans veroorzaakte in seizoen 2015-2016 zelfs

meer dan 10 miljoen euro. Brand- en kolgans veroorzaken een blijvend hoge schade. Er zijn grote regionale verschillen in het optreden van schade door de dieren. Het zwaartepunt van de ganzenschade ligt in het Noordwesten van het land, in de provincie Noord-Holland en Friesland. Daarnaast treed er ook relatief veel ganzenschade in Gelderland op.

Onderscheid schade door standganzen en overwinterraars

Om te bepalen welke beschermings- en beheermaatregelen genomen kunnen worden, is het van belang te weten of het om overwinterende ganzen gaat die in het voorjaar naar het noorden trekken of om ganzen die jaarrond in ons land verblijven, de standganzen. Voor de overwinterraars heeft Nederland een belangrijke Europese verantwoordelijkheid voor instandhouding van de populatie. De standganzen zijn de afgelopen

decennia toegenomen in Nederland, maar zorgen zij nu voor de extra schade? Om die vraag goed te beantwoorden, is een goed begrip nodig van welke ganzen wanneer, waar verblijven en of ze wegtrekken. Zo foerageren tot eind mei nog grote groepen brandganzen aan de IJsselmeerkust, de Waddenkust en de eilanden van Friesland en zogen daar voor grote schades aan de eerste snede. In de rest van Nederland zijn ze dan veelal vertrokken. De overwinterende kolganzen vertrekken rond april uit Nederland terwijl de trekkende grauwe ganzen al in maart zijn vertrokken. Een onderscheid dat wel gemaakt kan worden op basis van de cijfers BIJ12-Faunafonds is de schade die aan de eerste snede wordt aangebracht en aan de zomersneden. Schade aan overige gewassen worden hier buiten beschouwing gehouden. De schade aan zomersneden (van medio juni tot eind september) zijn volledig toe te rekenen aan de standganzen. De schade aan de eerste snede is een combinatie van overwinteraars en standganzen. De schades in kilogram droge stof door ganzen in Nederland aan de eerste snede is vier keer zo groot als de schade die wordt toegebracht aan de

zomersneden. Hier blijken echter grote regionale verschillen. Het aandeel winter-voorjaarschade is relatief veel groter in Friesland en Groningen (90 procent) dan in Noord- en Zuid-Holland (65 procent).

Vooruitblik 2017

Zoals in voorgaande paragrafen is aangegeven is een aantal factoren van invloed op de ontwikkeling van de schade. In de eerste plaats is dat de ontwikkeling van de populatie ganzen. Uit SOVON-onderzoek blijkt dat sinds de jaren zeventig er een sterke toename is van aantallen winterganzen in Nederland. De afgelopen jaren zijn er echter geen eenduidige trends of stabiele aantallen voor de grote vier met uitzondering van een toename van brandganzen. Wel is er een verbreding van het ganzenseizoen. Kolganzen arriveren eerder en brandganzen vertrekken later, blijkt uit SOVON-onderzoek. In de tweede plaats is ook het beleid dat provincies en faunabeheereenheden ter bestrijding van schade door ganzen voeren van belang. Hierbij zijn de regels voor tegemoetkoming van schade bepalend. Bij een aantal provincies staat de

ganzenaanpak stevig op de agenda door de almaar toenemende schade. Voor het jaar 2017 zijn echter geen grote beleidswijzigingen voorzien die tot een vermindering van de schade leiden. Als derde is de gewasprijs een belangrijke factor. De prijs van voorjaarsgras in 2017 is met 3 cent gestegen ten opzichte van 2016. Dat betekent dat indien de hoeveelheid schade aan gras in kilogrammen gelijk blijft de voorjaarschade toch met 14,3 procent stijgt. Een blik op de schadetrends van de vier ganzensoorten (grauwe, brand-, kol- en rotganzen) geven een stijging weer. Sinds het seizoen 2012-2013 zijn de schades van de vier soorten samen met dertig tot veertig procent gestegen. Ook de schade terugerekend naar kilo's droge stof geeft een stijging te zien. Bovenstaande constatering, evenals signalen uit het veld, leiden tot de verwachting dat in seizoen 2016/2017 het getaxeerde schadebedrag zal stijgen tot boven de 23 miljoen.<

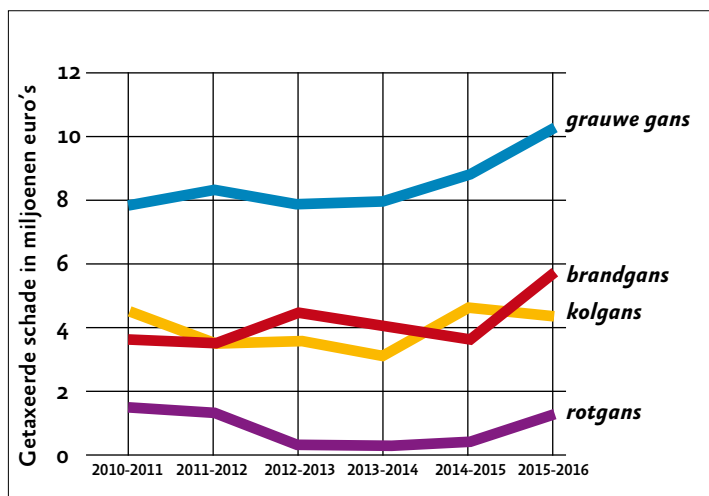
Thijs.janssens@bij12.nl

Jachtkamer 11:45-12:30

Rotgans

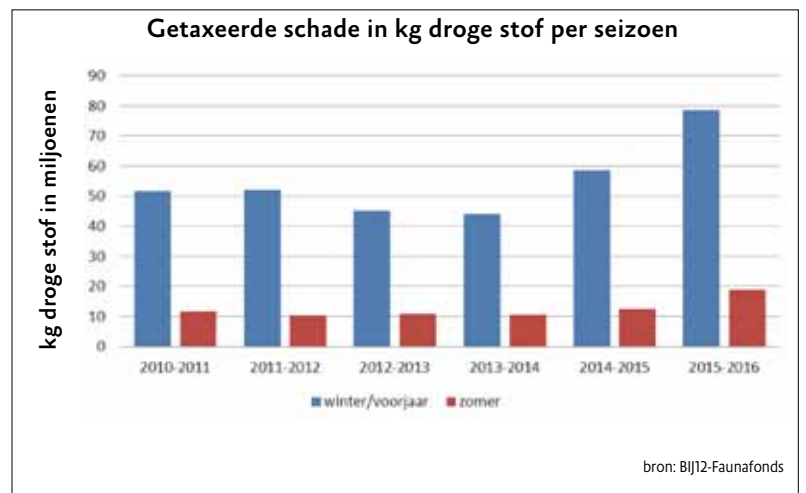

Figuur 1. trends getaxeerde schade grote vier

* het seizoen 2015/2016 loopt van 1 november 2015 tot en met 31 oktober 2016.
 ** De cijfers verschillen met de uitgekeerde bedragen per boekjaar zoals opgenomen in het jaarverslag Faunafonds 2016
 bron: BIJ12-Faunafonds

Figuur 2. Onderscheid in winter/voorjaarschade en zomerschade. De standganzen hebben de afgelopen 2 jaar extra schade hebben veroorzaakt

bron: BIJ12-Faunafonds